

Ks. Henryk Szmulewicz

Wydział Teologiczny PAT, Tarnów

CHARYZMAT I POSŁUSZEŃSTWO W KOŚCIELE

„Żaden charyzmat nie zwalnia z obowiązku zachowywania łączności i posłuszeństwa wobec Pasterzy Kościoła” (Jan Paweł II, Adhortacja Apostolska *Christifideles laici*, nr 24).

Pomimo tak jednoznacznych słów Sługi Bożego Jana Pawła II, kwestia wzajemnych powiązań charyzmatu i posłuszeństwa wydaje się być dzisiaj trudna do przyjęcia przez wielu ludzi wierzących. Jednym z argumentów, jakimi posługują się dzisiaj zwolennicy jednoznacznego rozdzielenia tych dwóch rzeczywistości, jest przekonanie, iż nie istnieje żadna – ani teoretyczna ani praktyczna – potrzeba lub konieczność, aby charyzmat i posłuszeństwo były ze sobą łączone. Tego rodzaju pogląd opiera się na założeniu, iż pomiędzy charyzmatem a posłuszeństwem nie ma w rzeczywistości żadnych powiązań. Nie należy ich zatem „sztucznie stwarzać”

Koronnym argumentem, mającym uzasadnić tak radykalne opowiedzenie się za „rozdzieleniem charyzmatu i posłuszeństwa” jest – zdaniem zwolenników takiego rozdziału – konieczność zachowania autonomii charyzmatu wobec niebezpieczeństwa „zniewolenia charyzmatu posłuszeństwem” Innymi słowy, charyzmat dopiero wtedy byłby „czysty” (czyli prawdziwy), jeśli będzie wolny od „nacisków” pochodzących ze strony posłuszeństwa. To samo odnosiłoby się do autonomii posłuszeństwa: będzie ono wtedy dopiero „czyste” (czyli prawdziwe), jeśli zostanie odizolowane od całej sfery charyzmatów w Kościele.

Uprzedzając nieco czekające nas w niniejszym studium analizy, już w tym miejscu należy podkreślić, iż pogląd odrzucający istnienie więzi charyzmatu z posłuszeństwem zawiera w sobie fałszywe, założenie, według którego tzw. autentyczność charyzmatu (czyli w konsekwencji autentyczność obdarzenia danej osoby konkretnym charyzmatem) wyklucza „z definicji” możliwość i potrzebę wiązania go z postawą posłuszeństwa Kościołowi. Co więcej, charyzmat miałby być wtedy dopiero autentyczny, gdy będzie niezależny od posłuszeństwa, i odwrotnie.

W tym kontekście stanowisko, które jest zdecydowaną reakcją na powyższe stwierdzenia, uznaje, że nie można oddzielić od siebie charyzmatu i posłuszeństwa, gdyż są to dwie tożsame rzeczywistości. Zdaniem zwolenni-

ków takiego stanowiska różnica pomiędzy charyzmatem a posłuszeństwem jest więc pozorna.

W niniejszym studium będziemy starali iść drogą tzw. dialogu charyzmatu i posłuszeństwa, czyli że nie należy ani przeciwstawiać sobie tych dwóch rzeczywistości (aż do ich ostatecznego rozdzielenia), ani też nie należy zmierzać do ich utożsamienia (jako także swego rodzaju wyeliminowania między nim jakichkolwiek realnych powiązań). W tym celu rozpoczniemy od zasygnalizowania niektórych pozaeklezyjalnych obszarów współczesnego zainteresowania relacją charyzmatu i posłuszeństwa. Z kolei przedstawimy najważniejsze elementy doktryny Kościoła na temat posłuszeństwa związanego z charyzmatem (ze szczególnym uwzględnieniem nauczania Jana Pawła II i Konferencji Episkopatu Polski). Ponieważ zaś istotnym „tłem” całości naszych poszukiwań jest kwestia Kościoła (na co wskazuje tytuł niniejszego studium), dlatego koniecznym dopełnieniem tej części naszych rozważań będzie spojrzenie na związek charyzmatu i posłuszeństwa w perspektywie trzech zagadnień eklezjologicznych, a mianowicie teologicznej koncepcji Kościoła, duszpasterskiej działalności Kościoła oraz osobistej drogi człowieka do świętości w Kościele.

I. POZAEKLEZJALNY OBSZAR ZAINTERESOWANIA PROBLEMEM CHARYZMATU I POSŁUSZEŃSTWA

Dziedzinami pozaeklezyjologicznymi, w których można zaobserwować dzisiaj szczególne zainteresowanie relacją charyzmatu i posłuszeństwa jest polityka i ekonomia. Przykładem jest w tym kontekście współczesna dyskusja na temat przyszłości kapitalizmu. Zdaniem wielu filozofów i socjologów, drogą, jaką kapitalizm powinien obrać w przyszłości, jest system autokratyczno-charyzmatyczny, polegający na „plebiscytarnej demokracji, działający stabilizująco i integrująco i stwarzający trwałą podstawę dla pozyskiwania mas”¹ W konsekwencji tzw. polityka kapitalistyczna miałaby być zorientowana na „charyzmatycznego przywódcę, a system polityczny miałby być tak skonstruowany, aby umożliwić wejście do polityki przywódczym naturom – ludziom, którzy w walce poznali znaczenie słowa, posiadają poczucie odpowiedzialności, z gruntu przeciwstawne urzędniczemu poczuciu podporządkowania i posłuszeństwa”²

W konstruowaniu „kapitalizmu przyszłości”, ma więc miejsce poszukiwanie charyzmatycznego przywódcy, który mógłby – nie na zasadzie wymuszania – lecz właśnie na mocy swej charyzmy, związać społeczeństwo z władzą wiernym posłuszeństwem.³ Wielu teoretyków stawia tezę, że taki

¹ A. K w i l e c k i, *Charyzmat przywódcy politycznego (na przykładzie działalności Władysława Gomułki w październiku 1956 r.)*, Życie i Myśl 1-2 (1987) s. 42.

² Por. tamże, s. 42.

³ Por. R. B u t t i g l i o n e, *Osoba a społeczeństwo*, w: *Wolność we współczesnej kulturze. Materiały V Światowego Kongresu Filozofii Chrześcijańskiej*. KUL – Lublin 20-25 sierp-

model przywódcy został już urzeczywistniony np. przez de Gaulle'a, który był wcieleniem typu przywódcy charyzmatycznego, wobec którego łatwo i z przekonaniem można było zachować posłuszeństwo.⁴ Warto w tym miejscu dodać, że także w twórczości wielu poetów i pisarzy (np. czasu romantyzmu), widać podobne poszukiwania idealnego przywódcy narodu, czy danej społeczności, który miałby cechy charyzmatyka, gdyż dopiero wtedy nie byłoby konfliktu pomiędzy okazywanym mu posłuszeństwem zewnętrznym (formalnym), a posłuszeństwem wewnętrznym (z przekonania).⁵

Oto zatem dochodzi dzisiaj coraz mocniej do głosu postulat charyzmatycznego przywództwa, opartego nie tylko na partyjnych (politycznych) kompetencjach danej osoby, ale także na jej osobistym doświadczeniu religijnym. Obywatele państwa lub danej społeczności mieliby być posłuszni autorytetowi społeczno-religijnemu tak, jak okazuje się posłuszeństwo „założycielom religii, królom i przywódcom wspólnot religijnych”⁶ Idealnym więc przywódcą politycznym, czyli tym, który „wydobyłby” z ludzi szczerą szacunek i posłuszeństwo, miałby być ktoś, kto posiada charyzmat o charakterze religijnym.⁷

W tej samej perspektywie pojawiają się dzisiaj głosy, aby przywrócić, pogłębiać i posługiwać się na szerszą niż dotąd skalę motywacją religijną w ramach uzasadnienia posłuszeństwa obywateli wobec władzy świeckiej. Zwolennicy tej drogi przypominają, że według św. Pawła, takie posłuszeństwo jest konieczne ze strony chrześcijan, gdyż władza świecka ma w sobie właśnie coś z daru charyzmatycznego.⁸ I rzeczywiście,

nia 1996, Z. J. Zdybicka, J. Herbut, A. Maryniarczyk, A. Łyskawka, N. Sztutta (red.), Lublin 1997, s. 90.

⁴ Por. B. Dobek, *Charles de Gaulle – przywódca charyzmatyczny?*, Studia Socjologiczne 4 (1983), s. 234.

⁵ Por. A. Walicki, *Problematyka filozoficzna w mickiewiczowskich prelekcjach paryskich*, Znak 12 (1998), s. 94.

⁶ A. Wąs, *Autorytet w religii*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, M. Ruscki (red.), Lublin-Kraków 2002, s. 133.

⁷ Por. R. Plich, *Eryczny punkt widzenia*, W drodze 5 (2001), s. 98. „W religii prawa objawionego (judaizm, islam) zawsze akcentowano stworzoną człowieka, inspirując głównie postawę bojaźni Bożej i posłuszeństwa, a w religii powołania zbawczego (profetyzm ST i chrześcijaństwo) podkreślano osobowy związek człowieka z Bogiem, wpajając postawę miłości Boga i dążenie do zjednoczenia się z nim. (...) W religijnych kulturach nie mających ksiąg objawienia czy in. dokumentów źródłem duchowości religijnej są dzieła filoz. i poetyckie (np. grecka religia, rzymska religia) oraz mity i sagi (np. religia Germanów i kultur oceanicznych), a także szkoły (np. pitagorejska w hellenizmie) i charyzmatyczne ruchy, przybierające różne formy organizacyjne (...)” S. Witk, *Duchowość religijna*, w: *Encyklopedia katolicka*, R. Łukaszyk, L. Biernikowski, F. Gryglewicz (red.), t. 4, Lublin 1983, s. 330-334.

⁸ Por. J. Załęski, *Chrześcijanin wobec władzy świeckiej według Rz 13, 1-7 i 1 P 2, 13-17*, Warszawa 1996, s. 84.

„chrześcijanie są winni posłuszeństwo wobec władzy państwowej, gdyż władza świecka pochodzi od Boga; przyjmując oczywiście, że jest prawowita i ma na względzie dobro ogółu”⁹

Dyskutowanym dzisiaj zagadnieniem pozostaje także kwestia posłuszeństwa ruchów charyzmatycznych wobec autorytetu państwa. Ten problem niejednokrotnie pojawiał się na przestrzeni historii Kościoła.¹⁰ O tym, jak dramatyczne są także i dzisiaj konsekwencje powstawania wspólnot charyzmatycznych, które odmawiają posłuszeństwa władzy państwowej, świadczą np. wydarzenia sprzed kilku laty, gdy

„specjalna komisja Unii Europejskiej zaliczyła do niebezpiecznych sekt także niektóre nowe wspólnoty o rodowodzie charyzmatycznym. Widocznie spełniały one kryteria socjologiczno-psychologiczne wypracowane w odniesieniu do grup destrukcyjnych i sekt. Widocznie wspólnota dóbr została oceniona jako zamach na wolność człowieka, posłuszeństwo przełożonym wspólnoty – jako ograniczenie możliwości samorealizacji, odosobnienie i modlitwa – jako środki indoktrynacji i manipulacji”¹¹

Poszukiwania właściwej koncepcji charyzmatu i posłuszeństwa w kontekście bardziej teologicznym, można zaobserwować dzisiaj w wielu Kościołach chrześcijańskich, np. w prawosławiu. Prawosławna duchowość przyjmuje istnienie „cnót fundamentalnych (posłuszeństwa, skruchy i pokuty (...)). Taka jurydyczna koncepcja zbawienia popierana przez panujących zdobyła przewagę w kolejnych stuleciach”¹² O swego rodzaju dramaturgii ścierania się różnych stanowisk w kwestii charyzmatu i posłuszeństwa, świadczy tzw. monastycyzm rosyjski, w którym dochodziło do napięcia pomiędzy dwoma opcjami: z jednej strony zachowanie wymaganego posłuszeństwa wobec prawa i państwa, z drugiej zaś kierowanie się duchem mistycyzmu i charyzmatu.¹³

Warto w tym miejscu dodać, że szczególnym owocem dialogu ekumenicznego jest zbliżenie stanowisk strony katolickiej i prawosławnej w kwestii uznania obecności charyzmatów w obu Kościołach, przy jednoczesnym przekonaniu o konieczności posłuszeństwa zarówno wobec charyzmatów,

⁹ W. J. Harrington, *Klucz do Biblii*, Warszawa 1984, s. 472.

¹⁰ Por. M. D. Knowles, D. Obolenski, *Historia Kościoła: 600-1500*, t. 2, Warszawa 1988, s. 60.

¹¹ Por. R. Pindel, *Życie wspólnoty Kościoła pierwszych chrześcijan świadectwem dla świata*, Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym 4 (2004) s. 16.

¹² K. Leśniewski, *Prawosławna duchowość*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, M. Chmielewski (red.), Lublin-Kraków 2002, s. 701-714.

¹³ Por. É. Behr-Sigel, *Monastycyzm rosyjski*, w: VV. AA., *Monastycyzm. Historia i duchowość*, Kraków 2002, s. 160.

jak i władzy kościelnej.¹⁴ Prawosławie w wielu kwestiach podziela np. katolicką koncepcję walki duchowej, w której posłuszeństwo Bogu i zwierzchnikom Kościoła, stanowi skuteczną broń przeciw szatanowi, a jednocześnie chroni przed fałszywymi charyzmatami.¹⁵ Podobnie w Kościołach protestanckich zagadnienie związku posłuszeństwa i charyzmatu pozostaje jednym z istotnych tematów teologicznych dyskusji w perspektywie konkretnych rozwiązań o charakterze pastoralnym.¹⁶

Odrębny, a zarazem wyjątkowo „gorący” obszar dyskusji na temat charyzmatu i posłuszeństwa, można zaobserwować dzisiaj w dyskusji na temat sekt i nowych ruchów religijnych. Jest rzeczą charakterystyczną, że w sektach

„autorytet religijny przysługuje głównie przywódcom religijnym i związanym nimi określonym wzorcom zachowania: Silne tendencje fideistyczne o profilu anty-racjonalistycznym występują w niektórych współczesnych ruchach charyzmatycznych, np. zielonoświątkowych, neokatechumenalnych oraz w wielu – sektach. (...) W sektach, które włączają elementy religii chrześcijańskiej, do swej ideologii, najważniejszą rolę odgrywają zaufanie i wiara oraz bezwzględne posłuszeństwo założycielowi sekty (mistrzowi, nauczycielowi, guru); w tym celu stosuje się różnorodne techniki (medytacje, leki psychotropowe, manipulacje instruktażowe)”¹⁷

Autorytet liderów sekt płynie z tzw. charyzmatu przywódcy, dzięki któremu cieszy się on u współczesnych, a także u potomnych, ogromnym religijnym znaczeniem, wpływem i mocą:

¹⁴ Por. B. S e s b o ü é, *Wierzę. Wezwanie do wiary katolickiej dla kobiet i mężczyzn XXI wieku*, Warszawa-Poznań 2000, s. 327.

¹⁵ Por. P. P i v a, *Duch Święty mieszkający w naszych sercach fundamentem chrześcijańskiego życia moralnego. Perspektywy metodologiczne i systematyczne teologii rzymskokatolickiej i teologii prawosławnej*, *Ire per mundum* 2/I (1996), s. 169.

¹⁶ Por. A. N o s s o l, M. W ę g r z y n, *Eklezjologia. III. E. protestancka, Leksykon teologii fundamentalnej*, M. R u s e c k i (red.), Lublin-Kraków 2002, s. 357, 359; A. N o s s o l, *Eklezjologia. III. W teologii protestanckiej*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 4, dz. cyt., s. 789-794; S. N a p i ó r k o w s k i, *Ekumenizm. C. Doktryna protestancka*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 4, dz. cyt., s. 863-865. O szczególnie głębokiej łączności charyzmatu i posłuszeństwa świadczy teologia Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego, u którego początków stoi „Ellen G. Harmon (Ellen G. White – 1827-1915), uważana w kołach adwentystycznych za osobowość charyzmatyczną. (...) Kościół ten uważa, że (...) zbawienie jest w całości darem łaski, nie wynikiem uczynków, jednakże owocem jest posłuszeństwo wobec przykazań” *Kościół Adwentystów Dnia Siódmego*, w: M. L i b i s z o w s k i – Ż ó ł t k o w s k a, *Kościoty i związki wyznaniowe w Polsce*, Warszawa 2001, s. 50-54. Również Kościół Chrześcijański w Rypinie i w Toruniu, „odwołuje się do tradycji (...) odnowy charyzmatycznej (...), podkreślając, że gdy się objawi Pan Jezus z nieba ze zwiastunami mocy swojej, w ogniu płomienistym, wymierzy karę tym, którzy nie są posłuszni Ewangelii Pana naszego Jezusa” *Kościół Chrześcijański w Rypinie*, w: M. L i b i s z o w s k i – Ż ó ł t k o w s k a, *Kościoty i związki wyznaniowe w Polsce*, dz. cyt., s. 73-75.

¹⁷ M. R u s e c k i, *Fideizm*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, dz. cyt., s. 397-399.

„«Święty mistrz» – założyciel grupy, obdarzony wysokimi tytułami, żądający boskich hołdów i absolutnego posłuszeństwa, zwykle nie wtrąca się w sprawy przyziemne, stwarzając aurę sakralności”¹⁸

Ze względu na to, iż sekty niemal całkowicie opierają się właśnie na charyzmatycznym autorytecie swego przywódcy, dlatego często „stosują wobec pozyskanych adeptów głęboko nieetyczne metody i techniki – manipulacji, kształtowania bezwzględного posłuszeństwa, odrywania od rodzin, szkoły, zawodu i tradycji (...)”¹⁹ Niechlubnym przykładem może być tutaj Jim Jones, który „był charyzmatycznym liderem, któremu blisko tysiąc osób powierzyło swoje życie. Wszyscy zapatrzeni byli w niego jak w «złotego cielca». Był dla nich wszystkim – duchowym przewodnikiem, (...) wspierał psychicznie zagubionych, a równocześnie wymagał całkowitego, ślepego posłuszeństwa”²⁰

Pomimo wielu niebezpieczeństw, jakie niesie ze sobą niewłaściwe powiązanie charyzmatu i posłuszeństwa, wiele nowych wspólnot religijnych i sekt wciąż koncentruje posłuszeństwo swoich wiernych wobec założyciela i przywódcy, np. „Adwentyści uznają istnienie charyzmatów, szczególnie daru prorokowania, który przejawiał się w życiu, dziele i pismach Ellen White”²¹ Podobnie doktryna Mormonów wydaje się być mieszaniną charyzmatów zielonoświątkowych i prorocत्व na temat drugiego przyjścia Chrystusa. Mormoni głoszą, że charyzmaty przejawiają się np. w takim ideale rodziny, w którym wymaga się od kobiety absolutnego posłuszeństwa.²² Innym przykładem budowania całego życia wspólnoty na charyzmacie i posłuszeństwie jest „Children of God” Ta grupa powstała w 1968 r. wśród hipisów Kalifornii w ramach „Ruchu Jezusowego” Jest to ruch zbliżony do ruchów charyzmatyczno-zielonoświątkowych, który cechuje wymaganie całkowitego posłuszeństwa we wszystkich sprawach życiowych.²³

¹⁸ A. Z w o l i ń s k i, *Anatomia sekty*, Kraków 1996, s. 39.

¹⁹ Z. P a w ł o w i c z, *Sekta*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, M. C h m i e l e w s - k i (red.), Lublin-Kraków 2002, s. 804-807.

²⁰ Por. M. G a j e w s k i, *Charyzmatyczni liderzy i ich kościoły*, *Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* 2 (2004), s. 59.

²¹ Por. I. D í a z d e L e ó n, *Adwentyści Dnia Siódmego*, w: VV. AA., *Wspólnoty kościelne, niezależne grupy religijne, sekty – na przykładzie Ameryki Łacińskiej*, Warszawa 1995, s. 48.

²² Por. E. B r a v o, *Mormoni*, w: VV. AA., *Wspólnoty kościelne, niezależne grupy religijne, sekty – na przykładzie Ameryki Łacińskiej*, Warszawa 1995, s. 84.

²³ Por. H. W a l d e n f e l s, *Religie odpowiedzią na pytanie o sens istnienia człowieka*, Warszawa 1987, s. 72.

II. NAUCZANIE KOŚCIOŁA O POSŁUSZEŃSTWIE ZWIĄZANYM Z CHARYZMATEM

Na przestrzeni całej historii Kościoła istniało jednoznaczne przekonanie, że pomiędzy charyzmatem a posłuszeństwem istnieje ściśle powiązanie. Świadczy o tym współczesne nauczanie Kościoła, które zarówno podsumowuje, jak i rozwija dotychczasową naukę Kościoła w tym względzie.

Sobór Watykański I (sesja IV, rok 1870), w Konstytucji dogmatycznej o Kościele Chrystusowym poucza, że wierni są

„zobowiązani do hierarchicznego podporządkowania się i prawdziwego posłuszeństwa nie tylko w rzeczach dotyczących wiary i moralności, lecz także w tych, które odnoszą się do karności i rządzenia Kościołem rozszerzonym po całym świecie (...), ze względu na nigdy nie ustający charyzmat prawdy i wiary, który został udzielony Piotrowi i jego następcom na tej Stolicy”²⁴

Podobnie Sobór Watykański II podkreśla, że Biskupowi Rzymskiemu, jako najwyższemu nauczycielowi Kościoła powszechnego, „przysługuje w szczególniejszy sposób charyzmat nieomylności samego Kościoła (...), i dlatego orzeczenia soborowe należy przyjąć posłuszeństwem wiary”²⁵ Ponadto Sobór przypomina (w kontekście zagadnień misyjnych), że „Duch Święty udziela, jak chce charyzmatów dla wspólnego dobra (...), dlatego ci, którzy są wysłani przez prawowitą władzę, idą z wiarą i posłuszeństwem do tych, którzy są daleko od Chrystusa (...)”²⁶

Papież Paweł VI, zwracając się wielokrotnie do kapłanów w kwestii szczególnej drogi, jaką zmierzają do doskonałości, przypominał, że kapłan jest związany węzłem posłuszeństwa i współpracy z biskupem oraz z innymi kapłanami.²⁷ Także w odniesieniu do charyzmatu życia zakonnego, podkreślał, że wybór ubóstwa, czystości i posłuszeństwa jest sposobem uczestniczenia w Krzyżu Chrystusowym.²⁸ Z drugiej jednak strony żadna forma życia zakonnego, w której dokonuje się zobowiązanie do posłuszeństwa, nie powinna dopuszczać lekceważenia zdolności naturalnych, czy osobistych charyzmatów.²⁹ Paweł VI naucza, że charyzmat zakonny z samej swej natury

²⁴ *Breviarium Fidei*, II, 52, 60.

²⁵ Sobór Watykański I, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, nr 25.

²⁶ Sobór Watykański II, Dekret o działalności misyjnej Kościoła *Ad Gentes*, nr 23.

²⁷ Por. Paweł VI, *Obecność Kościoła w świecie współczesnym według nauki Soboru*, w: Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego. Przemówienia i dokumenty*, A. Żuchowski, T. Sułkowski (red.), Poznań-Warszawa 1974, s. 175.

²⁸ Por. Paweł VI, *Świeckość konsekrowana*, w: Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego...*, dz. cyt., s. 181.

²⁹ Por. Paweł VI, *Ewangeliczne świadectwo zakonnicy w Kościele i w świecie*, w: Paweł VI, *Charyzmat życia zakonnego...*, dz. cyt., s. 59-60.

sprawia, że zakonnicy przez ślub posłuszeństwa w szczególny sposób zespalają się z Kościołem i jego tajemnicą.³⁰ Chociaż więc istnieje wiele zakonów, zależnie od charyzmatu założycieli, wszystkie one mają dawać w sercu Kościoła świadectwo nie dające się niczym zastąpić; świadectwo czystości, posłuszeństwa, ubóstwa i życia braterskiego we wspólnocie.

W czasie swego krótkiego pontyfikatu, Jan Paweł I zauważył w jednym ze swoich przemówień, że współczesny człowiek nie jest skłonny do posłuszeństwa, ale jest ono konieczne. Wiedzą o tym zwłaszcza pasterze, którzy

„mają sprawować opiekę pasterską nad wiernymi i uznawać ich posługi oraz charyzmaty (...), co jest szczególnie widoczne w kontekście charyzmatu zakonnego, o czym zaświadcza święty Franciszek Salezy (...), że znaleźć Pana poza posłuszeństwem, to stracić go”³¹

III. ZAAKCENTOWANIE ZWIĄZKU CHARYZMATU I POSŁUSZEŃSTWA PRZEZ JANA PAWŁA II

Nawiązując do wielowiekowego dziedzictwa nauczania Magisterium Kościoła, Sługa Boży Jan Paweł II wielokrotnie potwierdzał, że charyzmaty są nieodłącznie związane z postawą posłuszeństwa Kościołowi.³² Udzielając błogosławieństwa misjonarzom, życzył im, aby rozbudzili łaskę swego specyficznego charyzmatu i na nowo podjęli z odwagą swą drogę w duchu posłuszeństwa.³³ W innym kontekście, podkreślając znaczenie posłannictwa Kurii Rzymskiej, Jan Paweł II przypominał, że jest ona narzędziem bezpośrednio podległym i doskonale posłusznym Biskupowi Rzymu, co wiąże się z faktem, iż przewodniczący poszczególnych dykasterii na ogół są obdarzeni charyzmatem biskupim.³⁴ Podobnie w kwestii obowiązywalności prawa kanonicznego, Ojciec Święty nauczał o bogactwie charyzmatów w Kościele, które zawsze wiążą się z koniecznością posłuszeństwa.³⁵ Podobnie w orędziu na temat życia konsekrowanego, wzywał do posłuszeństwa jako właściwej odpowiedzi na charyzmat otrzymany od Ducha Świętego.³⁶

Kierując swe nauczanie do osób szczególnie zaangażowanych w zbawczym posłannictwie Kościoła, Jan Paweł II zachęcał, aby „dowartościować różnorodność charyzmatów i powołań, i pomagać wszystkim, aby czynili postępy na drodze bardziej autentycznej komunii, w pełnym posłuszeństwie

³⁰ Por. P a w e ł V I, *Wierni swemu charyzmatowi*, w: P a w e ł V I, *Charyzmat życia zakonnego...*, dz. cyt., s. 66.

³¹ J a n P a w e ł I, *Autorytet i wolność w Kościele*. Przemówienie podczas ingresu do Bazyliki św. Jana na Lateranie, dnia 23 września 1978 r.

³² Por. J a n P a w e ł I I, Encyklika *Redemptoris missio*, nr 65.

³³ Por. Tamże, nr 66.

³⁴ Por. J a n P a w e ł I I, Konstytucja Apostolska *Pastor Bonus*, nr 7 i 9.

³⁵ Por. J a n P a w e ł I I, Konstytucja Apostolska *Sacrae disciplinae leges*.

³⁶ Por. J a n P a w e ł I I, Orędzie Ojca Świętego *Życie konsekrowane sercem Kościoła* (1997), w: J a n P a w e ł I I, *Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. I-II, Kraków 1998, nr 5.

biskupom (...)”³⁷ Ojciec Święty stwierdzał z naciskiem, że „żaden charyzmat nie zwalnia z obowiązku zachowywania łączności i posłuszeństwa wobec Pasterzy Kościoła”.³⁸ Trzeba więc praktykować posłuszeństwo, gdyż chodzi o charyzmatyczny wybór Chrystusa.³⁹

Jan Paweł II przypominał, że u źródeł każdego charyzmatu znajduje się wezwanie do nieustannego nawracania się, w którym posłuszeństwo jest źródłem prawdziwej wolności.⁴⁰ Kiedy bowiem Kościół wzywa do posłuszeństwa wiary, czyni to w tym celu, aby wszyscy właściwie wykorzystali dary i charyzmaty, które Duch wzbudza we wspólnocie.⁴¹ Posłuszeństwo na wzór Chrystusa, jest zatem warunkiem koniecznym do zachowania dynamicznej wierności swemu charyzmatowi.⁴²

Wezwanie do zachowania posłuszeństwa jako odpowiedzi na otrzymane od Boga charyzmat, Jan Paweł II kierował do wszystkich wiernych. Podkreślał, że w ramach współczesnej ewangelizacji wszyscy, a zwłaszcza osoby życia konsekrowanego, mają naśladować posłuszeństwo Jezusa, aby tym samym zachować wierność swemu charyzmatowi.⁴³ Charyzmaty są bowiem uzdolnieniami udzielonymi niektórym dla pożytku bliźnich, i czynią z charyzmatyków osoby uległe do ochotnego posłuszeństwa wobec natchnień Bożych.⁴⁴ Tak jak w Chrystusie charyzmat i posłuszeństwo łączą się ze sobą, tak również ma być u wszystkich Jego naśladowców.⁴⁵

Trzeba szczególnie pomagać młodzieży, wielokrotnie przypominał Papież, aby miała odwagę iść, w duchu posłuszeństwa, za Chrystusem, wybierając drogę charyzmatu życia poświęconego Bogu.⁴⁶ W tym kontekście staje się zrozumiałe, dlaczego zdaniem Ojca Świętego błędne kierunki teologiczne szerzą się dzisiaj między innymi wśród młodzieży, podważając jednocześnie konieczność zachowania posłuszeństwa wobec Urzędu Nauczycielskiego-

³⁷ J a n P a w e ł I I, Adhortacja Apostolska *Ecclesia in Europa* (z 28 czerwca 2003), nr 29.

³⁸ J a n P a w e ł I I, Adhortacja Apostolska *Christifideles laici*, nr 24.

³⁹ Por. J a n P a w e ł I I, Adhortacja Apostolska *Redemptionis donum*, nr 11.

⁴⁰ Por. J a n P a w e ł I I, Adhortacja Apostolska *Vita consecrata*, nr 36.

⁴¹ J a n P a w e ł I I, Adhortacja Apostolska *Pastores dabo vobis*, nr 26.

⁴² Por. J a n P a w e ł I I, Adhortacja Apostolska *Vita consecrata*, nr 77.

⁴³ Por. J a n P a w e ł I I, List apostolski *Los caminos del Evangelio* do zakonników i zakonnice Ameryki Łacińskiej na 500-lecie ewangelizacji Nowego Świata (29.06.1990), w: J a n P a w e ł I I, *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. II, Kraków 1997, nr 24; J a n P a w e ł I I, List *Litterae encyclicae* do wszystkich osób konsekrowanych we wspólnotach zakonnych oraz instytucjach świeckich z okazji Roku Maryjnego (22.05.1988), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. I, dz. cyt., s. 262.

⁴⁴ Por. J a n P a w e ł I I, List do kapłanów *Kontemplujemy dzieło Ducha Świętego wśród nas* (25 marca 1998), nr 3.

⁴⁵ Por. J a n P a w e ł I I, List apostolski *Amantissima providentia* do biskupów, kapłanów i wiernych Włoch w 600. rocznicę śmierci św. Katarzyny ze Sieny, Dziewicy i Doktora Kościoła (29.04.1980), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. II, dz. cyt., s. 684-695.

⁴⁶ Por. J a n P a w e ł I I, List do Młodych całego świata *Parati semper* z okazji Międzynarodowego Roku Młodzieży (31.03.1985), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. I, dz. cyt., nr 8.

go Kościoła, chociaż Kościół stwarza przestrzeń dla charyzmatów, posług, różnych form uczestnictwa Ludu Bożego.⁴⁷ O tym, że wspólnota Kościoła jest właściwym „obszarem” rozpoznawania i działania chryzmatów, świadczą przecież, jak podkreślał Jan Paweł II, przykłady z życia wielu świętych. Tak rozumiane świadectwo Ojciec Święty dostrzegał w życiu św. Bazylego,⁴⁸ św. Franciszka z Asyżu,⁴⁹ św. Teresy Wielkiej,⁵⁰ św. Alfonsa de' Liguoriego,⁵¹ czy też św. Wincentego á Paulo.⁵²

Troska Jana Pawła II o zachowanie w refleksji teologicznej i w praktyce duszpasterskiej łączności pomiędzy charyzmatem i posłuszeństwem, znalazła swój wyraz w wielu cotygodniowych katechezach. W kontekście rozważań o tajemnicy Trójcy Świętej, Ojciec Święty przypomniał, że Kościół został ubogacony charyzmatami, zaś odpowiedzią na te Boże dary winno być posłuszeństwo na wzór posłuszeństwa Jezusa.⁵³ Jan Paweł II zaakcentował, że dzięki posłuszeństwu wobec pasterzy, jest możliwe rozeznanie co do autentyczności charyzmatów w Kościele.⁵⁴ Ojciec Święty nawiązał w ten sposób do nauczania soborowego, w którym przypisuje się szczególne znaczenie tym charyzmatom, które pomagają osiągnąć pełnię duchowego życia, którego istotnym elementem jest posłuszeństwo.⁵⁵ Obdarzeni charyzmatami, zawsze mogą liczyć na pomoc Ducha Świętego, który uczy ich wierności w posłuszeństwie.⁵⁶ Dlatego w rozważaniach o Kościele, Jan Paweł II podkreślił znaczenie charyzmatu zakonnego, który niesie ze sobą zo-

⁴⁷ Por. J a n P a w e ł I I, List apostolski *Tertio millennio adveniente* do biskupów, duchowieństwa i wiernych w związku z przygotowaniem do Jubileuszu roku 2000 (10.11.1994), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. I, dz. cyt., nr 36.

⁴⁸ Por. J a n P a w e ł I I, List apostolski *Patres Ecclesiae* na 1600-lecie śmierci św. Bazylego (02.01.1980), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. II, dz. cyt., s. 568-586.

⁴⁹ Por. J a n P a w e ł I I, List *Radiabat velut* na osiemsetlecie urodzin św. Franciszka (15.08.1982), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. II, dz. cyt., s. 608-620.

⁵⁰ Por. J a n P a w e ł I I, List *Virtutis exemplum* do Przełożonego Generalnego karmelitów bosych na 400-lecie śmierci św. Teresy z Avila (14.10.1981), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. II, dz. cyt., nr 1.

⁵¹ Por. J a n P a w e ł I I, List apostolski *Spiritus Domini* z okazji dwóchsetnej rocznicy śmierci św. Alfonsa de' Liguori (01.08.1987), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. II, dz. cyt., s. 515-524.

⁵² Por. J a n P a w e ł I I, List *Voici quatre cents ans* z okazji czterechsetlecia urodzin św. Wincentego á Paulo (12.05.1981), w: *Wybór Listów Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. II, dz. cyt., s. 718-722.

⁵³ Por. J a n P a w e ł I I, *Chwała Trójcy Świętej w życiu Kościoła*, w: *W Imię Przenajświętszej Trójcy. Ku Wielkiemu Jubileuszowi Roku 2000*, Libreria Editrice Vaticana 2002,

⁵⁴ Por. J a n P a w e ł I I, *Charyzmaty świeckich*, w: J a n P a w e ł I I, *Wierzę w Kościół – jeden, święty, powszechny i apostolski*, Libreria Editrice Vaticana 1996, nr 6.

⁵⁵ Por. J a n P a w e ł I I, *Duch Święty źródłem darów i charyzmatów w Kościele*, w: J a n P a w e ł I I, *Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela*, Libreria Editrice Vaticana 1992, nr 4.

⁵⁶ Por. J a n P a w e ł I I, *Duch Święty światłem duszy*, w: J a n P a w e ł I I, *Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela*, Libreria Editrice Vaticana 1992, nr 5.

bowiązanie do posłuszeństwa.⁵⁷ Życie zakonne, ze swej natury charyzmatyczne, Jan Paweł II rozważał więc w kontekście ekonomii sakramentalnej i w tej samej perspektywie analizował zasadę posłuszeństwa.⁵⁸

Warto dodać, że kwestia służby Kościołowi dzięki otrzymanemu od Boga charyzmatowi, przy jednoczesnym kształtowaniu w sobie ducha posłuszeństwa, była wielokrotnie przedmiotem nauczania Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Polski. Wzywając osoby życia konsekrowanego do wiernego kroczenia za Jezusem, Ojciec Święty przypominał, że wybór zakonnego charyzmatu jest jednocześnie wyborem właśnie ewangelicznego posłuszeństwa.⁵⁹ Dlatego każdy tzw. szczególny charyzmat zgromadzenia, jest drogą posłuszeństwa na wzór Chrystusa.⁶⁰ Ślubowane zaś posłuszeństwo w ramach charyzmatu zakonnego, stanowi tajemniczą przeciwwagę wobec pierwotnego nieposłuszeństwa człowieka wobec Boga.⁶¹ Posłuszeństwo przeżywane zatem w zjednoczeniu z Chrystusem Odkupicielem, jest właściwym przejawem autentyczności posiadanego charyzmatu.⁶²

IV. POTWIERDZENIE OGÓLNOKOŚCIELNEGO NAUCZANIA PRZEZ KONFERENCJĘ EPISKOPATU POLSKI

Jedną z form nauczania Konferencji Episkopatu Polski są listy pasterskie, w których biskupi poruszają aktualne problemy Kościoła w świecie i w Polsce. Wielokrotnie w swym nauczaniu Konferencja Episkopatu Polski przypominała wszystkim wiernym także o tym, że otrzymywany od Boga charyzmat, posiada w sobie jakby wewnętrzne ukierunkowanie na posłuszeństwo.⁶³ Oznacza to, że im bardziej obdarowany pragnie być wierny charyzmatowi, tym większe winno być jego posłuszeństwo Bogu i Kościołowi.⁶⁴

⁵⁷ Por. J a n P a w e ł I I, *Życie konsekrowane w służbie Kościoła*, w: J a n P a w e ł I I, *Wierzę w Kościół – jeden, święty, powszechny i apostołski*, Libreria Editrice Vaticana 1996, nr 5.

⁵⁸ Por. J a n P a w e ł I I, *Wymiary życia konsekrowanego*, w: J a n P a w e ł I I, *Wierzę w Kościół – jeden, święty, powszechny i apostołski*, Libreria Editrice Vaticana 1996, nr 6.

⁵⁹ Por. J a n P a w e ł I I, *Orędzie do osób konsekrowanych* (Częstochowa, 4 czerwca 1997 r.), w: J a n P a w e ł I I, *Pielgrzymka do Polski (rok 1997)*, nr 1 i 3.

⁶⁰ Por. J a n P a w e ł I I, *Przemówienie do zakonnic zgromadzonych na Jasnej Górze* (Częstochowa, 5 czerwca 1979 r.), w: J a n P a w e ł I I, *Pielgrzymka do Polski (rok 1979)*, nr 2 i 4.

⁶¹ Por. J a n P a w e ł I I, *Homilia w czasie Mszy świętej odprawionej na lotnisku w Masłowie* (Kielce, 3 czerwca 1991 r.), w: J a n P a w e ł I I, *Pielgrzymka do Polski (rok 1991)*, nr 5 i 7.

⁶² Por. J a n P a w e ł I I, *Przemówienie do alumnów, księży i zakonników zgromadzonych w katedrze* (Szczecin, 11 czerwca 1987 r.), w: J a n P a w e ł I I, *Pielgrzymka do Polski (rok 1987)*, nr 5 i 7.

⁶³ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Misja Kościoła Roku 2000*. List na styczeń (Warszawa, 18 stycznia 1999 r.),

⁶⁴ Por. Komisja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego KEP, *Misja Życia Konsekrowanego*. List

Biskupi Polski często podkreślają, iż w wierze chrześcijańskiej chodzi o posłuszeństwo rozumiane jako istotny element zbawczej misji Kościoła, a zarazem jako wyraz służby całemu Ludowi Bożemu.⁶⁵ Dzięki tym, którzy wiernie realizują swój charyzmat w duchu posłuszeństwa, istnieje uzasadniona nadzieja, że nawet np. tak często odrzucana przez współczesny świat nauka Kościoła w kwestiach moralnych, będzie przyjęta przez ogół wiernych właśnie w posłuszeństwie wiary.⁶⁶ Pasterze Kościoła w Polsce często zwracają się wprost do wszystkich obdarzonych darem charyzmatu, i zachęcają ich do pilnego i gorliwego pielęgnowania tego daru na fundamencie miłości i posłuszeństwa wobec Chrystusa żyjącego w Kościele.⁶⁷ Zwłaszcza w odniesieniu do charyzmatu życia zakonnego, posłuszeństwo wobec Kościoła nabiera – zdaniem biskupów – znaczenia szczególnego świadectwa wobec zmieniających się, często bardzo trudnych, współczesnych dziejów Ojczyzny, Europy i świata.⁶⁸

Wyjątkową rangą autorytetu nauczającego Kościoła, cieszą się dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego. Podejmują one m.in. zagadnienie miejsca osób świeckich w życiu Kościoła. W tym kontekście Synod Plenarny apeluje o zachowanie postawy posłuszeństwa i służby przez wszystkich, stosownie do pełnionych posług i otrzymanych charyzmatów.⁶⁹ Również w związku z koniecznością coraz większego zaangażowania się w misyjne dzieło Kościoła powszechnego, dokumenty synodalne podkreślają, że trzeba służyć całemu Kościołowi otrzymanymi od Boga charyzmatami, kierując się posłuszeństwem względem swoich pasterzy, aby później, tę samą postawę zachować wobec pasterzy Kościołów na terenach misyjnych.⁷⁰

W podobnym tonie został napisany synodalny dokument na temat chrześcijańskiej drogi do świętości. Synod Plenarny przypomina, że świętość jest zadaniem dla wszystkich i dla każdego z osobna. Chociaż więc droga prowadząca do doskonałości jest zawsze jedyna i niepowtarzalna dla każdego z uczniów Chrystusa, to jednak wszystkich obowiązuje wysiłek coraz ściślejszego wiązania otrzymanego od Boga charyzmatu z postawą

pasterski na niedzielę 30 stycznia 2000 r. inaugurującą Triduum przygotowawcze do Jubileuszowego Dnia Życia Konsekrowanego.

⁶⁵ Por. Komisja Konferencji Episkopatu Polski ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, List pasterski *O radzie i ślubie czystości* (na niedzielę 1 lutego 2004 r.).

⁶⁶ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *O encyklice Ojca Świętego Pawła VI „Humanae vitae”* (Warszawa, dnia 12 lutego 1969 r.).

⁶⁷ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *List pasterski o życiu konsekrowanym* (na niedzielę 31 stycznia 1999 r.).

⁶⁸ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *List Pasterski o Instytutach Świeckich* (na niedzielę 27 stycznia 2002 r.).

⁶⁹ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Sól ziemi. Powołanie i postanowienie świeckich*, w: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Pallottinum 2001, nr 11.

⁷⁰ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Misyjny adwent Nowego Tysiąclecia*, w: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Pallottinum 2001, nr 19.

posłuszeństwa. Charyzmat, posłuszeństwo i świętość – to zatem rzeczywistości wzajemnie się warunkujące i przenikające.⁷¹

V. WIĘŹ CHARYZMATU I POSŁUSZEŃSTWA W TEOLOGICZNEJ KONCEPCJI KOŚCIOŁA

W dyskusjach na temat Kościoła na przestrzeni wieków, zawsze pojawia się kwestia wzajemnej zależności pomiędzy charyzmatem a posłuszeństwem.⁷² Charyzmat i związane z nim posłuszeństwo są przedmiotem szczególnego zainteresowania także w ramach współczesnej dyskusji o Kościele. Teologowie zgodnie podkreślają, że ścisła więź charyzmatu i posłuszeństwa w ramach „struktury” Kościoła, jest wolą samego Chrystusa, przekazaną Apostołom i ich następcom. Oznacza to, że u źródeł Kościoła znajduje się posłuszeństwo Jezusa wobec Ojca.

Jezus przeżył całe swe życie w posłuszeństwie Ojcu. Na fundamencie tego zbawczego posłuszeństwa założył Kościół, w którym „wszystkie posługi i charyzmaty, różne i zarazem komplementarne, są konieczne dla jego rozwoju, każdy na swój własny sposób”⁷³ Chrystus ustanowił Kościół i obdarzył go darem, a zarazem zadaniem posłuszeństwa, aby w ten sposób rozwijały się w Kościele zarówno dary Ducha Świętego, jak i Jego specjalne charyzmaty.⁷⁴ Wola Chrystusa została przekazywana całemu Kościołowi przez Apostołów. Dlatego chociaż św. Paweł wylicza charyzmaty w określonej kolejności, to jednak podkreśla, że wszystkie mają budować w posłuszeństwie wspólnotę Kościoła.⁷⁵ W początkach chrześcijaństwa została wyraźnie potwierdzona struktura hierarchiczna Kościoła, czyli reguła posłuszeństwa władzy duchowej, stosownie do charyzmatu, jaki każdy otrzy-

⁷¹ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Świętość. Dar i zadanie*, w: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Pallottinum 2001, nr 8.

⁷² Por. P. T i h o n, *Kościół*, w: *Historia dogmatów. Tom III: Znaki zbawienia. Sakramenty. Kościół. Najświętsza Panna Maryja*, B. S u s b o ü é (red.), Kraków 2001, s. 411. Św. Cyprian „przeciwstawiał się koncepcji Kościoła charyzmatyków, którą spotyka się m.in. w pismach Tertuliana) (...) a na synodzie kartagińskim (256) w sporze z papieżem Stefanem I stwierdził, że nikt z nich nie czyni się bpem bpów i nie domaga się posłuszeństwa od in. Bpów” (...)” *Cyprian św.*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 3, R. Ł u k a s z y k, L. B i e Ń k o w s k i, F. G r y g l e w i c z (red.), Lublin 1979, s. 690.

⁷³ Por. A. Ż ą d ł o, *Eucharystia sercem Jubileuszu i duchowego życia Kościoła*, *Homo Dei* 4 (2000) s. 63.

⁷⁴ Por. W. Ś w i e r z a w s k i, *Wiara co ci daje? Nowa ewangelizacja*, Sandomierz 1992, s. 110.

⁷⁵ Por. F.A. S u l l i v a n, *Charyzmaty i odnowa charyzmatyczna. Studium biblijne i teologiczne*, Warszawa 1992, s. 38-39. „Jednym ze sposobów, przez które Duch Święty zabezpiecza jedność Kościoła (pomimo potencjalnych podziałów powodowanych obecnością hierarchicznych i charyzmatycznych darów), jest wzbudzanie w prawdziwych „charyzmatykach” pełnej szacunku uległości wobec autorytetu Apostołów i ich następców”. F.A. S u l l i v a n, *Duch Święty „zasadą jedności Kościoła”* (DE 2), *Communio* 2 (1988) s. 12.

mał”⁷⁶ Kościół jest zbudowany na fundamencie Apostołów, czyli na „hierarchicznej strukturze, właściwej sobie organizacji oraz funkcji ładu i posłuszeństwa”⁷⁷

Na przestrzeni wieków powyższa koncepcja Kościoła znalazła swoje pogłębienie i szerokie duszpasterskie zastosowanie. Zwłaszcza Sobór Watykański II apelował, aby „świadomość charyzmatycznej struktury Kościoła nie znalazła się w opozycji do przekonania o istnieniu w Kościele władzy hierarchicznej, wymagającej ze strony wszystkich wiernych pełnego posłuszeństwa”⁷⁸ W świetle soborowego nauczania, odnowa życia duszpasterskiego prowadzi przez odnowę charyzmatów i związanego z nim posłuszeństwa.⁷⁹ To bowiem, co stanowi i utrzymuje jedność Kościoła, jako instytucji hierarchicznej i charyzmatycznej, to „wiara, Słowo objawione, sakramenty i posłuszeństwo biskupom i papieżowi”⁸⁰

Zarówno świeccy, jak i osoby poświęcone Bogu, są powołani do uczestniczenia w zbawczej misji Kościoła przez to, że zostali wyposażeni w odpowiednie charyzmaty i mają się kierować duchem posłuszeństwa.⁸¹ Innymi słowy, charyzmaty są częścią struktury Kościoła. Wszelkie jego urzędy służą temu, aby posłuszeństwo wiernych dokonywało się na fundamencie „osobowej, wolnej egzystencji w *communio*”⁸² Dlatego jeśli pomiędzy hierarchią a wiernymi będzie coraz większa współpraca i wspólna służba, to coraz pełniej będzie urzeczywistniać się „charyzmatyczność Kościoła, wyrażająca jego posłuszeństwo Duchowi Świętemu i swoistą demokratyczność tej charyzmatycznej struktury”⁸³

⁷⁶ Por. M. M e s l i n, *Instytucje kościelne i klerykalizacja w Kościele starożytnym (w. II-V)*, w: F. A d a m s k i, *Socjologia religii. Wybór tekstów*, Kraków 1983, s. 95.

⁷⁷ S. G r z e c h o w i a k, *Kościół, kim jesteś? Studium eklezjologii*, Gniezno 2002, s. 259.

⁷⁸ Por. A. Z u b e r b i e r, *Świeccy wierni – powołanie i charyzmaty*, Znak 7-8 (1965), s. 981.

⁷⁹ Por. K. J e ż y n a, *Odpowiedzialność za Kościół w świetle nauczania Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Polski*, Roczniki Teologiczne 3 (2000), s. 114.

⁸⁰ L. D u a r t e J., *Wizyta Papieża w Nikaragui: fakty*, *Communio* 5 (1988), s. 88.

⁸¹ Por. F. A r d u s s o, *Magisterium Kościoła. Posługa Słowa*, Kraków 2001, s. 218; T. D o l a, *Kościół rzymskokatolicki*, w: *Ku chrześcijaństwu jutra. Wprowadzenie do ekumenizmu*, W. H r y n i e w i c z, J.S. G a j e k, S.J. K o z a (red.), Lublin 1997, s. 89. Istnieje analogia pomiędzy Maryją a św. Piotrem, odnosząca się do ich posłusznego słuchania i wiernego trwania wobec charyzmatycznego „warunku” macierzyństwa Maryi i macierzyństwa Kościoła: Wcielenia Syna Bożego. Por. D.L. S c h i n d l e r, *Instytucja i charyzmat*, *Post Scriptum* 6 (1998), s. 41.

⁸² F. B l a c h n i c k i, *Chrystus i Duch Święty u początków Kościoła. Pneumatologiczne wymiar Kościoła i jego konsekwencje pastoralne*, w: *Duch, który jednoczy. Zarys pneumatologii*, M. M a r c z e w s k i (red.), Lublin 1998, s. 210.

⁸³ S. G r a b s k a, *Nadzieja, która jest wezwaniem*, Warszawa 1980, s. 221. Sobór Watykański naucza, że „charyzmaty biskupi i księży powinni rozeznawać”, a jednocześnie w dokumentach soborowych „Kościół jest charakteryzowany nie tylko przez elementy instytucjonalne, dawniej ukazywane jako jedyne wskaźniki kościelności (doktryna, urzędy i sakramenty), ale i takie mniej uchwytnie, jak posłuszeństwo Duchowi Świętemu, wiara i realizowa-

Nie ulega wątpliwości, że problem więzi charyzmatu i posłuszeństwa, jako istotnych elementów teologicznej koncepcji Kościoła był w przeszłości – i jest także dzisiaj – przedmiotem wielu kontrowersji. Dlatego Magisterium Kościoła stara się nieustannie przypominać, że poszczególne charyzmaty oraz naturalne i nadprzyrodzone zdolności daje ludziom Bóg po to, aby budować Ciało Chrystusowe poprzez wiarę i posłuszeństwo prawowitym przełożonym.⁸⁴ Tylko tzw. logika posłuszeństwa gwarantuje przetrwanie *memoria Christi*; jest zdolna nie dopuścić do tego, aby dokonała się jakakolwiek prywatyzacja kościelnego doświadczenia w kontekście charyzmatów jako darów należących do konstytucji Kościoła.⁸⁵ Gdzie więc będzie panowało posłuszeństwo dla natchnień Ducha i miłość dla Chrystusa i Jego wartości zbawczych, tam zostanie przewyciężony antagonizm między aspektem instytucjonalnym i charyzmatycznym Kościoła.⁸⁶ Wszystko to jednocześnie dowodzi, że istnieje potrzeba pogłębionej refleksji na temat charyzmatycznego przełożenia i posłuszeństwa.⁸⁷

VI. ZNACZENIE ZWIĄZKU CHARYZMATU I POSŁUSZEŃSTWA W DUSZPASTERSTWIE

Określona koncepcja Kościoła wyznacza kierunek duszpasterskich działań. Tak jest również w kontekście interesującej nas kwestii wzajemnych powiązań charyzmatu i posłuszeństwa.⁸⁸ Rozważyliśmy powyżej, że związek pomiędzy charyzmatem a posłuszeństwem jest postrzegany (w nauczaniu Kościoła i w refleksji teologicznej) jako istotny element struktury Kościoła. Rozważmy teraz, w jaki sposób związek ten powinien urzeczywistniać się w praktyce, czyli w duszpasterskiej działalności Kościoła.

Źródeł przekonania o duszpasterskim znaczeniu więzi charyzmatu i posłuszeństwa należy szukać w objawieniu biblijnym. Charyzmat i posłuszeństwo w sobie właściwy sposób decydowały bowiem o kierunku rozwoju historii zbawienia w Starym i Nowym Testamencie.⁸⁹ Dlatego odwołując się

nie w życiu etyki Ewangelii” S. G r a b s k a, *Ta wiosna dopiero nadejdzie*, Znak 1 (1999), s. 92.

⁸⁴ Por. T. Š p i d l í k, *U źródeł światłości. Podręcznik życia chrześcijańskiego*, Warszawa 1991, s. 80.

⁸⁵ Por. L. G e r o s a, *Prawo Kościoła*, Poznań 1999, s. 52.

⁸⁶ Por. W. M i z i o ł e k, *Urząd a charyzmat – hierarchiczna i charyzmatyczna struktura Kościoła*, Ateneum Kapłańskie 384 (1973), s. 85.

⁸⁷ Por. S. N a g y, *Charyzmaty i urząd w Kościele*, Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 3 (1976), s. 46.

⁸⁸ Por. R. N i p a r k o, *Duszpasterstwo*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 4, dz. cyt., s. 390-397.

⁸⁹ „Prorocy i Apostołowie to pośrednicy objawienia, w umyśle których Bóg wlewał zdolność jego przyjęcia, jako konieczny w ich misji charyzmat. (...) Warunkuje to ściśle historyczny charakter objawienia i istotę wiary jako aktu posłuszeństwa” M. S c h m a u s, *Wiara Kościoła. Tom I: Objawienie – inicjatywa Boża oczekująca odpowiedzi człowieka: wiary*, Gdańsk-Oliwa 1989, s. 175.

do dziedzictwa biblijnego oraz wielowiekowej myśli Kościoła, Sobór Watykański II wielokrotnie podkreślając, że w pracy duszpasterskiej „obowiązkiem hierarchii jest badanie charyzmatów”, nauczał jednocześnie, „aby wierni byli posłuszni biskupom”⁹⁰ Nauka soborowa jakby podsumowuje dotychczasowe przekonanie Kościoła, towarzyszące mu na przestrzeni wieków, że w duszpasterstwie „prawdziwe inicjatywy charyzmatyczne ostatecznie zwyciężają i przyczyniają się do bogactwa Kościoła”, co jednak zawsze powinno łączyć się ze „szczególnym posłuszeństwem”⁹¹

Sobór Watykański II podkreśla także, że ci, którzy cieszą się darem charyzmatu, „mają sobie służyć we wzajemnej miłości i posłuszeństwie względem Jezusa Chrystusa”⁹² Warto zauważyć, że podkreślenie znaczenia charyzmatów w działalności duszpasterskiej Kościoła, zbiega się w nauczaniu Soboru Watykańskiego II z „jakby poszerzeniem «granic» wspólnoty Kościoła w stronę innych wyznań chrześcijańskich”⁹³

Aby działalność duszpasterska Kościoła pozostawała w zgodzie z głoszoną przez niego prawdą, na straży stoi

„niezawodny charyzmat prawdy (KO 8), jaki przysługuje Magisterium biskupów, gwarantując nie tylko negatywną asystencję Ducha Świętego, uniemożliwiającą głoszenie błędnych nauk (...), ale także odkrywanie coraz to głębsze i pełniejsze znaczenie samego Objawienia. (...) Dlatego jedynie posłuszeństwo Pismom i tzw. *sensus fidelium* Kościoła wszystkich czasów zapewnia autentyczny rozwój doktrynalny, dzięki asystencji Bożego Ducha, który kieruje Kościołem”⁹⁴

Tak rozumiana więź charyzmatu i posłuszeństwa w duszpasterstwie uobecnia się konkretnie w życiu parafialnym.

Miłość, przez którą może się urzeczywistniać prawdziwa parafialna wspólnota w Chrystusie, posiada swoje podłoże w „wewnętrznym zjednoczeniu osoby ludzkiej z Chrystusem, działaniu Jego Ducha na nią przez łaski i charyzmaty, w jej posłuszeństwie wierze”⁹⁵ Ponieważ chodzi o

„wierne posłuszeństwo i oddanie Chrystusowi (...), przewodzący formacji życia religijnego parafii winien być otwartym na działanie

⁹⁰ H. B o g a c k i, *Nauka Vaticanum II o charyzmatycznej strukturze Kościoła*, Collectanea Theologica 3 (1971), s. 93.

⁹¹ S. M o y s a, *Z problematyki charyzmatów Ducha Świętego*, Collectanea Theologica 3 (1977), s. 36.

⁹² H. B o g a c k i, *Postawa służby i ubóstwa*, w: *Sakramenty Kościoła posoborowego*, H. B o g a c k i, S. M o y s a, Z. P e r z (red.), Kraków 1970, s. 524.

⁹³ G.F. S v i d e r c o s c h i, *Sobór, który trwa. Kronika, bilans, perspektywy II Soboru Watykańskiego*, Kraków 2003, s. 50.

⁹⁴ K.J. R o m e r, *Katechizm Kościoła Katolickiego. Refleksje teologiczno-pastoralne*, Communio 4 (1994), s. 105.

⁹⁵ F. W o r o n o w s k i, *Zarys teologii pastoralnej*, t. 3, Warszawa 1988, s. 52.

Ducha Świętego i o to działanie Go nieustannie prosić, by jego przewodzenie było charyzmatyczne (...), a z kolei otwarcie na dary Ducha Świętego i charyzmaty wymaga posłuszeństwa ze strony człowieka wobec Boga i współdziałania z tymi darami Ducha Chrystusowego”.⁹⁶

Całe duszpasterstwo w parafii służy zatem temu, aby

„włączać wiernych w ofiarę Chrystusa składającego Bogu – dla zbawienia świata – swoją ofiarę posłuszeństwa i miłości (...), a tym samym by wierni uczestniczyli w funkcji prorockiej przez «zmysł wiary» i charyzmaty udzielane przez Ducha”⁹⁷

Szczególnie ważnym obszarem w życiu Kościoła, w którym powinien uwidocznić się praktyczny (duszpasterski) sens powiązań charyzmatu i posłuszeństwa jest praca teologów. Posługa teologa w Kościele to działalność charyzmatyczna, która dokonuje się w ramach Mistycznego Ciała, przy jednoczesnym zachowaniu posłuszeństwa, obowiązującego teologów podobnie, jak cały Lud Boży.⁹⁸ Uprawianie teologii należy do różnorodności powołań i charyzmatów w Kościele, co „umożliwia przekazywanie wiary i sprawia, że umysł tych, którzy nie znają Chrystusa, może jej szukać i ją znaleźć”⁹⁹ Dlatego uznając autentyczność charyzmatu i posługi teologów, należy pamiętać, by w zakresie posłuszeństwa nie rozważać tego charyzmatu tylko na dwóch biegunach: autorytet – teologowie.¹⁰⁰ Drogą odnowy refleksji na ten temat, czyli swego rodzaju „otwarcia nowej perspektywy”, jest w tym względzie obserwowane dzisiaj zainteresowanie zagadnieniem związku charyzmatu teologa z innymi charyzmatami w Kościele. Podkreśla się, że teolog posłuszny prawdzie według swego charyzmatu, winien być – z motywów duszpasterskich – otwarty na pouczenia płynące od osób obdarzonych innymi charyzmatami.¹⁰¹

Swego rodzaju potwierdzeniem duszpasterskiej konieczności wzajemnego przenikania się charyzmatu i posłuszeństwa, stały się obchody Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Istotną częścią duszpasterskiego wymiaru Wielkiego Jubileuszu było bowiem przypomnienie, że należy uważniej nasłuchiwać głosu Ducha Świętego, czego wyrazem jest właśnie przyjęcie charyzmatów. Obchody Wielkiego Jubileuszu potwierdziły, że nie za pomocą ludzkich sposobów, ale w mocy darów (także charyzmatów) Ducha Świętego, działalność duszpasterska jest w stanie skutecznie prowadzić

⁹⁶ Tamże, s. 83.

⁹⁷ R. W i n l i n g, *Teologia współczesna (1945-1980)*, Kraków 1990, s. 207.

⁹⁸ M. K i t a, *Posłuszeństwo charyzmatyka*, Znak 7 (1999), s. 109.

⁹⁹ R. S e l e j d a k, *Profesor teologii wychowawca i świadkiem wiary*, Częstochowskie Studia Teologiczne XXIX (2001), s. 221.

¹⁰⁰ F. A r d u s s o, *Magisterium Kościoła...dz. cyt.*, s. 127.

¹⁰¹ I. B o k w a, *Kształtowanie się problematyki chrystologiczno-eschatologicznej w twórczości Hansa Ursa von Balthasara (1905-1988)*, STV 34 (1996) nr 1, s. 1179-1180.

członków Ludu Bożego „do dojrzalszej świadomości obowiązków, a także żywszego poczucia wartości kościelnego posłuszeństwa”¹⁰² Wielki Jubileusz przypomniał również, że duszpasterskie zaangażowanie Kościoła w sprawę człowieka, winno dokonywać się na wzór Maryi, czyli w taki sposób, aby charyzmat otrzymany od Boga był nierozzerwalnie związany z postawą posłuszeństwa Duchowi Świętemu.¹⁰³

VII. WIĘŹ CHARYZMATU I POSŁUSZEŃSTWA JAKO OSOBISTE ZADANIE CHRZEŚCIJANINA

Zarówno teologiczne analizy dotyczące koncepcji Kościoła, jak i dyskusja na temat duszpasterskich wyzwań, przed którymi staje dzisiaj Kościół, domagają się – jak rozważyliśmy do tej pory – coraz owocniejszego korzystania z charyzmatów przy jednoczesnym zachowaniu posłuszeństwa Kościołowi. Wyjątkowo ważnym zaś sprawdzianem, czy rzeczywiście więź charyzmatu i posłuszeństwa uobecnia się w Kościele, jest świadectwo życia poszczególnych wiernych.

Charyzmat i posłuszeństwo – to elementy drogi do świętości. W dynamizowaniu dążenia do świętości, czyli „pełnego zjednoczenia z Chrystusem niezmiernie ważnym czynnikiem jest zawierzenie i posłuszeństwo Duchowi Świętemu (...), który działa przez dary i charyzmaty”¹⁰⁴ Osobista droga człowieka do świętości zawiera w sobie zobowiązanie do dawania praktycznej odpowiedzi na łaskę charyzmatu swego powołania w duchu posłuszeństwa.¹⁰⁵

Charyzmaty, jako dary Ducha Świętego, pełnią niezastąpioną rolę w rozwoju chrześcijańskiej doskonałości. Doskonałość ta z kolei jest nieodłączna od cnót moralnych, pośród których jest także cnota posłuszeństwa.¹⁰⁶ W ten sposób droga do świętości na fundamencie korzystania z charyzmatów w duchu posłuszeństwa, staje się dla człowieka drogą do prawdziwej, ewangelicznej wolności.¹⁰⁷ Walka o wolność człowieka, jest walką o jego świętość. Z tego powodu Kościół otrzymał od Chrystusa moc m.in. uwalnia-

¹⁰² Z. A d a m e k, *Wprowadzenie ogólne*, w: Komisja Duszpasterska Episkopatu Polski, *Duch Święty i Jego obecność w Kościele*, Katowice 1997, s. 438.

¹⁰³ W. S e r e m a k, *Przygotowanie Kościoła do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 kluczem do zrozumienia pontyfikatu Jana Pawła II*, w: „Gdy nadeszła pełnia czasu”, A.J. N o w a k (red.), Lublin 2001, s. 281.

¹⁰⁴ F. W o r o n o w s k i, *Zarys teologii pastoralnej*, t. 1, Warszawa 1984, s. 344.

¹⁰⁵ Por. F. W o r o n o w s k i, *Zarys teologii pastoralnej*, t. 3, dz. cyt., s. 519.

¹⁰⁶ Por. J. M i s i u r e k, *Historia i teologia polskiej duchowości katolickie (w. XX)*, t. 3, Lublin 2001, s. 369.

¹⁰⁷ Por. R. M a r a ś, *Posłuszeństwo Bogu drogą ku pełni wolności. Refleksja biblijna*, *Życie Konsekwane* 2 (2002), s. 41.

nia człowieka ze zniewoleń grzechu i szatana, które są jedną z przyczyn nieposłuszeństwa człowieka wobec Boga.¹⁰⁸

Uświęcające działanie Kościoła jest stałą pomocą dla człowieka w realizacji omawianego tutaj zadania łączenia charyzmatu z posłuszeństwem. Pomoc ta dociera do poszczególnych wiernych szczególnie w ramach liturgii. Posłuszeństwo słowu Bożemu i interpretacja charyzmatów to elementy tworzące duchowość liturgii.¹⁰⁹ W liturgii i przez liturgię, wierni wzrastają w osobistym życiu duchowym, a to oznacza, że coraz lepiej potrafią dzielić się z innymi swymi charyzmatami, na wzór zbawczej służby i posłuszeństwa samego Chrystusa.¹¹⁰ Każde nabożeństwo liturgiczne uobecnia zbawcze posłuszeństwo Jezusa wobec Ojca. Liturgia ukazuje oblicze Kościoła jako ludu kapłańskiego i jako wspólnoty harmonijnie ukształtowanej przez różnorodne i uzupełniające się nawzajem charyzmaty i powołania.¹¹¹ „Przez liturgię i w liturgii” Kościół jest posłany do wszystkich narodów, aby rozwijać poryw charyzmatyczny i profetyczny Pięćdziesiątnicy, oraz przekazywać go całemu światu w postawie posłuszeństwa Bogu.¹¹² Przykładem tak rozumianej funkcji liturgii Kościoła, w której charyzmat jest nieodłączny od posłuszeństwa, jest ruch oazowy, w którym „liturgia jest postawiona na pierwszym miejscu i uważana za charyzmat tego ruchu (...) w pełnym zakresie posłuszeństwa Kościołowi”¹¹³ Także muzyka kościelna, np. chorał gregoriański, to przykład przeżywania misterium charyzmatu w liturgii, która ze swej istoty jest nieodłącznie związana z uobecnianiem zbawczego posłuszeństwa Chrystusa wobec Ojca.¹¹⁴

Uprzywilejowanym miejscem posłuszeństwa w liturgii, a tym samym uprzywilejowanym miejscem osobistej odpowiedzi człowieka na Boże obdarowanie charyzmatem, są sakramenty. Dla przykładu, charyzmat płynący z sakramentu bierzmowania łączy się ściśle ze zobowiązaniem dla dojrzałego życia moralnego. Podobne zobowiązanie do posłuszeństwa w życiu moral-

¹⁰⁸ J. K r ó l i k o w s k i, *Z historii egzorcyzmów w Kościele*, w: *Wyklinam Cię i wypędzam. Podstawy teologii i praktyki egzorcyzmów*, J. K r ó l i k o w s k i (red.), Kraków 2003, s. 64.

¹⁰⁹ Por. W. Ś w i e r z a w s k i, *Uświęcenie i kult w Duchu Świętym*, w: *K o m i s j a Duszpasterska Episkopatu Polski, Duch Święty i Jego obecność w Kościele*, Katowice 1997, s. 121.

¹¹⁰ Por. S. S z c z e p a n i e c, *Formacja liturgiczna postępujących w liturgii*, *Roczniki Teologiczne* 8 (2003), s. 253.

¹¹¹ Por. J. J. K o p e ć, *Liturgia w procesie odnowy parafii*, *Studia Catholica Podoliae* 1 (2002), s. 312.

¹¹² Por. A. D o n g h i, *Gesty i słowa. Wprowadzenie do języka symbolicznego*, Kraków 1999, s. 48.

¹¹³ A. Z i m o ń, *Znaki święte – Chrystus uświęca swój lud*, *CS* 23-24 (1991-1992), s. 196-197.

¹¹⁴ J. W a l o s z e k, *Teologia muzyki. Współczesna myśl teologiczna o muzyce*, Opole 1997, s. 282. Por. J. W a l o s z e k, *Chorał gregoriański jako model i norma muzyki liturgicznej*, w: *Ad libertatem in veritate. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Alojzemu Marcolowi w 65. rocznicę urodzin i 35-lecie pracy naukowej*, P. M o r c i n i e c (red.), Opole 1996, s. 772.

nym płynie z charyzmatów związanych z sakramentem Eucharystii.¹¹⁵ Dlatego Kościół wzywa wiernych, a zarazem pomaga im swoimi działaniami duszpasterskimi, aby żyli w posłuszeństwie Bogu, czyli aby

„odkryli Ducha Świętego, który jest obecny i działa zarówno na sposób sakramentalny, zwłaszcza w sakramencie bierzmowania i Eucharystii, jak też za pośrednictwem charyzmatów, zadań i posług, i nabiera znaczenia nie tylko religijnego, ale też kulturowego”¹¹⁶

Wszelkie inicjatywy duszpasterskie mają na celu pomóc wiernym w kierowaniu się w swym osobistym rozwoju duchowym charyzmatami, a jednocześnie są okazją do swego rodzaju wychowywania wiernych do postawy posłuszeństwa Bogu i Kościołowi. Tym kontekście osobisty, a zarazem wspólnotowy charakter tego rozwoju duchowego widać szczególnie wyraźnie w takich sprawach życia chrześcijańskiego, jak powołanie do świętości w małżeństwie i rodzinie, apostołstwo związane z wiekiem starszym, oraz ewangelizacja poprzez środki masowego przekazu.

Kościół jest przekonany o istnieniu charyzmatu kobiecości, jako Bożego daru zwłaszcza dla instytucji małżeństwa i rodziny. Charyzmat ten nie ma oczywiście nic wspólnego z niewolnictwem czy poniżaniem godności kobiety.¹¹⁷ Przeciwnie, charyzmat kobiety znajduje swoje szczególne urzeczywistnienie w małżeństwie i rodzinie, czyli w instytucjach obdarzonych specjalnymi charyzmatami i zadaniem posłuszeństwa.¹¹⁸ Charyzmat kobiety łączy się z charyzmatem rodzicielstwa i wychowania rodzinne, przez co całe życie małżeńskie i rodzinne staje się drogą naśladowania posłuszeństwa Jezusa wobec Ojca.¹¹⁹

Ten sam kontekst rodzinny obejmuje charyzmat osób starszych, czyli tzw. charyzmat podeszłego wieku. Postawa religijnego posłuszeństwa, ukazuje się tutaj jako owoc współpracy osób starszych z Bożą łaską na przestrzeni całego ich dotychczasowego życia.¹²⁰

Podobnie społeczna środków masowego przekazu, nie pozostaje dzisiaj dziedziną wyłączonej, czy obojętnej wobec osobistego zobowiązania czło-

¹¹⁵ Por. W. Świerżawski, *Eucharystia Chrystusa i Kościoła*, Kraków 1982, s. 347.

¹¹⁶ G. Furioni, *Duch Święty, bierzmowanie i Eucharystia*, *Communio* 2 (2000) s. 103. Sam zresztą Kościół „ofiarowuje samego siebie na mocy uczestnictwa w posłuszeństwie ofiarniczym Jezusa wobec Ojca (...), ujawniając tym samym posiadany przez siebie niezawodny charyzmat prawdy” O.H. P e s c h, *Encyklika „Ecclesia de Eucharistia” Punkty widzenia pomocne do lektury i oceny*, *Przegląd Powszechny* 12 (2003), s. 412.

¹¹⁷ Por. M. Węglewska, *Kobiece pytania o męską duchowość*, *Więź* 7 (2003), s. 11.

¹¹⁸ Por. A. Mażan, *Nauka w służbie rodziny*, *Studia nad Rodziną* 1 (1999) s. 136; J. Bajda, *Powołanie do rodziny. Podstawy teologicznomoralne*, w: *Wychowanie do miłości*, K. Mażdański (red.), Warszawa 1987, s. 41.

¹¹⁹ Por. A. Jaworska, *Charyzmatyczne wymiary postannictwa wychowawczego rodziców*, *Studia nad Rodziną* 1 (2002) s. 92.

¹²⁰ M. Słowik, *Rodzina wspólnotą religijno-moralną. Wpływ sakramentów na kształtowanie wspólnoty rodzinnej w nauczaniu Jana Pawła II*, *Niepokalanów* 1997, s. 212.

wieka wierzącego do posłuszeństwa w ramach otrzymanego od Boga charyzmatu. Praca osób wierzących w mass mediach jest często określana jako charyzmatyczna funkcja społeczna. Ich wpływ na osobiste i wspólnotowe życie współczesnego człowieka jest codziennym faktem. Stąd też płynie dla nich szczególne zobowiązanie do odpowiedzialności za otrzymane od Boga charyzmaty dla doczesnego i nadprzyrodzonego dobra wspólnego.¹²¹

EN LA BÚSQUEDA DE LA NATURALEZA DE LOS CARISMAS Y LA OBEDIENCIA EN LA IGLESIA

R e s u m e

Siervo de Dios Juan Pablo II enseñaba que “ningún carisma dispensa de la referencia y de la sumisión a los Pastores de la Iglesia” (*Christifideles laici*, 24). Es así, porque toda gracia constituye un don libérrimo de la bondad divina. Por lo tanto, tradicionalmente la expresión “gracia gratis data” en sentido estricto se refiere a aquella, que se concede a algunas personas no tanto para su propio bien, como para la salvación de otras. A esta clase pertenecen los dones extraordinarios de la gracia, tales como los carismas (la profecía, el don de obrar milagros, la glosolalia) y los poderes ordinarios de la potestad de orden, personales y morales, de su poseedor.

En el artículo se elabora la idea que contiene el concilio Vaticano II enseñando que “el Espíritu Santo no sólo santifica y dirige al pueblo de Dios mediante los sacramentos y los misterios y lo adorna con virtudes, sino que también distribuye gracias especiales entre los fieles de cualquier condición, distribuyendo a cada uno según quiere (1 Co 12, 11) sus dones, con los que los hace aptos y prontos para ejercer las diversas obras y deberes que sean útiles para la renovación y la mayor edificación de la Iglesia” (*Lumen gentium*, 12).

A la luz de diversos artículos teológicos, se presenta el tema de la relación entre carismas y obediencia. Puesto que nunca existe un camino individual de santidad y de misión que sea idéntico a los demás, el Espíritu Santo manifiesta peculiar respeto a toda persona y quiere promover un desarrollo original para cada uno, tanto en la vida espiritual, como en su testimonio. Al mismo tiempo los dones espirituales deben ser recibidos no sólo para beneficio personal, sino ante todo para el bien de la Iglesia. Por eso la diversidad de los carismas es también necesaria para un mejor funcionamiento de toda la vida del cuerpo de Cristo.

Los carismas son gracias del Espíritu Santo, que tienen directa o indirectamente, una utilidad eclesial. Por eso están intrínsecamente ordenados hacia la edificación de la Iglesia, hacia el crecimiento del bien de los hombres y hacia la satisfacción de las necesidades del mundo. En este sentido hay una necesidad de obediencia de la fe. Dado que Cristo ha puesto a toda la comunidad eclesial bajo la guía de la autoridad eclesiástica, a esta le pertenece el derecho y el deber del juicio sobre el valor y la autenticidad de los carismas.

Se trata de obediencia en la fe, es decir de un libre sometimiento a la palabra escuchada, porque su verdad está garantizada por Dios, es decir por la Verdad. Por lo tanto, si un carisma provoca turbación y confusión, significa que no es auténtico, o que no lo usan de forma correcta. Ahora bien, el auténtico carismático se reconoce por su docilidad sincera hacia los pastores de la Iglesia, porque un carisma no puede suscitar la rebelión ni provocar la ruptura de la unidad.

¹²¹ Por. J. T u r o w i c z, *Informacja, prasa i opinia publiczna w Kościele*, W nurcie zagadnień posoborowych 2 (1968) s. 295.